

درآمدی بر تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی

مؤلف:

مریم نیاکان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

درآمدی بر تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی

تالیف:

مریم نیاکان

کارشناس ارشد علوم تربیتی

انتشارات موجک

سرشناسه: نیاکان، مریم، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی / تالیف مریم نیاکان.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۱۰۲ ص.

شابک: ۱-۲۲۵-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: موفقیت تحصیلی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Academic achievement-- Iran-- Case studies

موضوع: تفکر انتقادی -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Critical thinking -- Iran -- Case studies

موضوع: شاگردان -- ایران -- نمونه پژوهی

موضوع: Students -- Iran -- Case studies

رده بندی کنگره: LB۳۰۶۳

رده بندی دیویی: ۳۷۱/۲۸۳۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۷۴۰۰۳۶۷

انتشارات موجک

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: درآمدی بر تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی

تالیف: مریم نیاکان

مشخصات ظاهری: ۱۰۲ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۳۹۰۰۰۰ ریال، شابک: ۱-۲۲۵-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق

چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب

بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیش گفتار.....	۱
فصل اول: عملکرد تحصیلی	۵
۱-۱- تعریف عملکرد تحصیلی.....	۵
۲-۱- عوامل موثر بر عملکرد تحصیلی.....	۷
۳-۱- ابعاد عملکرد تحصیلی.....	۸
۱-۳-۱- خودکارآمدی.....	۸
۲-۳-۱- تاثیرات هیجانی.....	۸
۳-۳-۱- برنامه ریزی.....	۹
۴-۳-۱- منبع کنترل.....	۹
۴-۱- موانع عملکرد تحصیلی.....	۱۰
۱-۴-۱- بی توجهی بچه ها در مدرسه.....	۱۰
۲-۴-۱- مشکلات خانوادگی و شرایط محیطی.....	۱۱
۳-۴-۱- کودکان دارای هوش مرزی یا عقب مانده ذهنی.....	۱۱
۴-۴-۱- اختلال لجبازی و مقابله ای.....	۱۲
۵-۴-۱- اختلاف سلوک.....	۱۲
۶-۴-۱- اضطراب.....	۱۳
۷-۴-۱- افسردگی.....	۱۴

۱۴..... ۱-۴-۸ اختلال یادگیری

۱۵..... ۱-۴-۹ سایر اختلالات جسمی

فصل دوم: تفکر انتقادی ۱۷

۱-۲ تعریف تفکر انتقادی ۱۷

۲-۲ نظریه‌های تفکر انتقادی ۲۵

۱-۲-۲ نظریه‌های توصیفی و هنجاری ۲۵

۲-۲-۲ نظریه‌های یادگیری همسو با تفکر انتقادی ۲۷

۳-۲-۲ نظریه تعلیم و تربیت انتقادی یا رادیکال ۲۸

فصل سوم: فلسفه برای کودکان و نوجوانان ۳۱

۱-۳ آموزش فلسفه برای کودکان و نوجوانان ۳۱

۲-۳ اصول برنامه فلسفه برای کودکان و نوجوانان ۳۳

۳-۳ اهداف برنامه درسی آموزش فلسفه به کودکان ۳۴

۴-۳ امتیاز روش لیمن با سایر نظریه پردازان فلسفه برای کودکان ۳۶

فصل چهارم: تحقیقات تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی ۴۱

فصل پنجم: مطالعه موردی ۴۷

۱-۵ بیان مسئله ۴۷

۲-۵ اهمیت موضوع ۵۰

۳-۵ اهداف ۵۲

۴-۵ تعاریف واژه‌های تخصصی ۵۳

فصل ششم: روش اجرا ۵۷

- ۱-۶ جامعه آماری و نمونه ۵۷
- ۲-۶ ابزار گردآوری اطلاعات ۵۷
- ۳-۶ روش اجرا ۶۲
- ۴-۶ نمونه طرح درس بر اساس روش برنامه فلسفه برای کودکان و نوجوانان ۶۲

فصل هفتم: یافته‌ها ۶۹

- ۱-۷ داده‌های توصیفی ۶۹
- ۲-۷ یافته‌های استنباطی ۷۲
- ۳-۷ آزمون فرضیه‌ها ۷۳

فصل هشتم: جمع‌بندی ۸۳

- ۱-۸ نتیجه‌گیری ۸۳
- ۲-۸ پیشنهادها ۹۲

منابع ۹۳

- منابع فارسی ۹۳
- منابع انگلیسی ۱۰۱

پیش‌گفتار

هدف از آموزش و پرورش ارتقاء آگاهی است. در تحقق این هدف هر یک از عناصر نظام آموزش و پرورش نقش ویژه‌ای دارند در این میان نقش روش‌های آموزشی که به وسیله معلم در کلاس درس اجرا می‌شود از اهمیت خاصی برخوردار است. در نتیجه روش‌های آموزشی باید طوری طراحی شوند که دانش‌آموزان را برای مهارت‌های عملی زندگی در جامعه پرشتاب از تغییرات امروز آماده نماید تا به کسب مهارت‌های زندگی با استفاده از تفکر برای معنا بخشیدن به آموخته خود در کلاس درس و در محیط خارج از آن اقدام نمایند. پیشرفت سریع علم و تکنولوژی بشر امروز را در جمع‌آوری و طبقه‌بندی یافته‌های علمی ناتوان ساخته است. زیرا پیشرفت علم در روزگار ما معادل صد سال در قرن گذشته می‌باشد و طبیعی است که آموزش سنتی برای انتقال علم با چنین پیشرفت سریع ناتوان است. برای رویارویی با انبوه چالش‌های پیش‌رو در این عصر، و برای رسیدن به ارکان تعلیم و تربیت در قرن بیست و یکم، نیاز به معلمان اثر بخش و آگاه برای انواع الگوهای تدریس است که با بهره‌گیری از الگوها و روش‌های تدریس موثر موجبات حفظ و پویایی و تکامل را در فراگیران ایجاد نماید و به آنان در تجزیه و تحلیل و بازسازی تجربه‌هایشان کمک کند. با توجه به اینکه تاکید بر فعالیت فراگیر محور در فرایند یادگیری باعث می‌شود که دانش صرفاً از خارج به فرد منتقل نشود بلکه یادگیری یک امر درونی باشد که ابتدا این یادگیری در ساختارهای ذهنی فرد شکل می‌گیرد و با کسب تجارب عینی پی‌در پی در محیط‌های فعال یادگیری با همسالان تبدیل به یک یادگیری کاربردی و عملی می‌گردد و باز خورد این مهم می‌تواند در عملکرد دانش‌آموزان نقش بسزایی داشته باشد (قلتاش، اوجی نژاد و گرشاسبی، ۱۳۹۲).

از آنجایی که در جهان کنونی عملکرد تحصیلی^۱ از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. جوامع پیشرفته و در حال پیشرفت تاکید زیادی بر عملکرد تحصیلی، رقابت و پیروزی دارند (فانی و خلیفه، ۱۳۸۸).

^۱ educational performance

از طرفی عملکرد تحصیلی برای دانش آموزان دارای اهمیت زیادی می‌باشد هرکس دوست داشته است که از بهترین عملکرد برخوردار باشد نیاز بر این دارد که عواملی که در بهبود یا ضعف در عملکرد نقش داشته‌اند شناخته و مدیریت شوند (نظری، فتح تبارفیروزجایی و کرامتی، ۱۳۹۰).

آموزش و پرورش انتقادی به خردورزی، نقد و تغییر به عنوان هدف‌های ارزشمند آموزشی توجه می‌کند این دیدگاه تلاش می‌کند تا شرایط اجتماعی تربیت را کشف کند، بهمین سبب به نقادی اندیشه نیازمند است. برای آموزش و پرورش انتقادی، تحلیل انتقادی تضادهای اجتماعی که آموزش و پرورش در آن دخیل است. مبنا و شروع مهمی بشمار می‌آید. مریبان بزرگ تفکر را مبنا و اساس آموزش و پرورش قرار می‌دهند و رشد قوه تفکر را هدف عمده موسسات تربیتی تلقی می‌کنند (مهجور، قلتاش و پیروی، ۱۳۸۲). بنابراین به نظر می‌رسد که یکی از راه‌های بالا بردن توان و کیفیت یادگیری دانش آموزان در نتیجه افزایش تفکر انتقادی^۱ و بازخورد آن در عملکرد تحصیلی آموزش به روش‌های فعال است که یکی از این روش‌های آموزشی روش فلسفه برای کودکان است تا با استفاده از آن مهارت‌های تفکر انتقادی، تعریف درست مفاهیم، قدرت سنجش، ارزیابی، تجزیه و تحلیل، حل مساله، تصمیم‌گیری، قضاوت و داوری نسبت به حجم وسیع اطلاعات وارد شده به ذهن دانش آموزان صورت گیرد. اولین و مهم‌ترین ویژگی در تعلیم و تربیت مساله محور، فعال ساختن دانش آموزان و ساختن دانش به وسیله خود آنهاست تا باعث ایجاد یادگیری معنی‌دار و هدف‌مند شود و این نوع یادگیری باعث شود که ابتدا نگرش دانش آموزان تغییر کند و در نهایت تبدیل آنها به افرادی خود آگاه، خود گردان، خلاق و با اخلاق در جامعه گردند.

کتاب حاضر با هدف بررسی اثربخشی یکی از روش‌های تدریس تفکر انتقادی که برنامه آموزش فلسفه برای کودکان و نوجوانان است بر تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی دانش آموزان اجرا شده است. روش پژوهش شبه آزمایشی با پیش آزمون - پس آزمون در گروه آزمایش و کنترل بوده است. جامعه آماری شامل دانش آموزان سال ششم دوره ابتدایی در شهر آبادان بوده‌اند. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تک مرحله‌ای، تعداد ۴ کلاس و از میان آنها بصورت تصادفی ۲ کلاس بعنوان گروه گواه و دو کلاس بعنوان گروه آزمایش در نظر گرفته شد. گروه آزمایش ۱۲ جلسه آموزش فلسفه دریافت نمود و گروه کنترل هیچ آموزشی در این زمینه دریافت نکرد. ابزار

^۱ critical thinking

پژوهش شامل پرسشنامه عملکرد تحصیلی فام و تیلور (۱۹۹۹) و پرسشنامه تفکر انتقادی ریکتس (۲۰۰۳) بود. تحلیل داده‌ها نشان داد که آموزش فلسفه به کودکان تاثیر معنی‌داری بر عملکرد تحصیلی و تفکر انتقادی دانش‌آموزان داشته است. همچنین آموزش فلسفه بر ابعاد عملکرد تحصیلی و ابعاد تفکر انتقادی بجز بعد بالیدگی اثر معناداری دارد.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

فصل اول: عملکرد تحصیلی

فصل دوم: تفکر انتقادی

فصل سوم: فلسفه برای کودکان و نوجوانان

فصل چهارم: تحقیقات تفکر انتقادی و عملکرد تحصیلی

فصل پنجم: مطالعه موردی

فصل ششم: روش اجرا

فصل هفتم: یافته‌ها

فصل هشتم: جمع‌بندی

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب من را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

مریم نیاکان

زمستان ۱۳۹۹

An Introduction to Critical thinking and Educational performance

Maryam Niakan

آموزش و پرورش انتقادی به خردورزی، نقد و تغییر به عنوان هدف‌های ارزشمند آموزشی توجه می‌کند این دیدگاه تلاش می‌کند تا شرایط اجتماعی تربیت را کشف کند، بهمین سبب به نقادی اندیشه نیازمند است. برای آموزش و پرورش انتقادی، تحلیل انتقادی تضادهای اجتماعی که آموزش و پرورش در آن دخیل است. مبنا و شروع مهمی بشمار می‌آید. مربیان بزرگ تفکر را مبنا و اساس آموزش و پرورش قرار می‌دهند و رشد قوه تفکر را هدف عمده موسسات تربیتی تلقی می‌کنند. بنابراین به نظر می‌رسد که یکی از راه‌های بالا بردن توان و کیفیت یادگیری دانش آموزان در نتیجه افزایش تفکر انتقادی و بازخورد آن در عملکرد تحصیلی آموزش به روش‌های فعال است که یکی از این روش‌های آموزشی روش فلسفه برای کودکان است تا با استفاده از آن مهارت‌های تفکر انتقادی، تعریف درست مفاهیم، قدرت سنجش، ارزیابی، تجزیه و تحلیل، حل مساله، تصمیم‌گیری، قضاوت و داوری نسبت به حجم وسیع اطلاعات وارد شده به ذهن دانش آموزان صورت گیرد. اولین و مهم‌ترین ویژگی در تعلیم و تربیت مساله محور، فعال ساختن دانش آموزان و ساختن دانش به وسیله خود آنهاست تا باعث ایجاد یادگیری معنی‌دار و هدفمند شود و این نوع یادگیری باعث شود که ابتدا نگرش دانش آموزان تغییر کند و درنهایت تبدیل آنها به افرادی خود آگاه، خود گردان، خلاق و با اخلاق در جامعه گردند.

